

yalnızlığın kitabı

12 Yazardan Yalnızlığın Anatomisi

Editör: Özlem Oğuzhan

© KARAKARGA YAYINLARI 329

*Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

YALNIZLIĞIN KİTABI

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker

Yayın Koordinatörü: Mesud Ata

Editör: Özlem Oğuzhan

Düzeltili: Bahadır Elal

Son Okuma: Ezgi Aksoy

Kapak Tasarımı: Sedat Gösterikli

Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1. Baskı: Şubat 2021

ISBN: 978-625-7217-45-3

*İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumalioğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No: 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5

Nişantaşı / İstanbul

Tel: (0 212) 252 22 42

Fax: (0 212) 252 22 43

 karakarga.com

 info@karakarga.com

 [karakargayayinlari](https://www.facebook.com/karakargayayinlari)

 [karakargayayinlari](https://www.instagram.com/karakargayayinlari)

 [karakargayayin](https://twitter.com/karakargayayin)

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu,

Sokak No 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel: 0 212 613 30 06

Matbaa Sertifika No: 48625

İçindekiler

<i>EDİTÖRÜN YALNIZLIĞI - Özlem Oğuzhan</i>	7
<i>KOLEKSİYONUN YALNIZLIĞI - Bahadır Elal</i>	17
<i>AVLUNUN YALNIZLIĞI - Özge Baydaş Sayılğan</i>	31
<i>METRUKUN YALNIZLIĞI - Aynülhayat Uybadın</i>	41
<i>TENHASINI YİTİREN KENTTE YAZMANIN YALNIZLIĞI - Esra Kaya Erdoğan</i>	53
<i>FRANKENSTEIN'IN YALNIZLIĞI - Yasin Yeşilyurt</i>	67
<i>KAHRAMANIN YALNIZLIĞI - Sümeyra Buran</i>	77
<i>ZAMANIMIZIN YALNIZLIĞI - Mustafa Caner</i>	93
<i>ÜÇ NOKTANIN YALNIZLIĞI - Mehmet Dere</i>	99
<i>UYKUNUN YALNIZLIĞI - Elif Madakbaşı Gülenler</i>	119
<i>KAMBUR KORİDORUN YALNIZLIĞI - Kübra Sultan Yüzüncüyıl</i>	131
<i>GEVŞEK BAĞLARDA YALNIZLIK - Gülüm Şener</i>	141
<i>ONUN YALNIZLIĞI - Özlem Oğuzhan</i>	147

EDİTÖRÜN YALNIZLIĞI

Özlem Oğuzhan

Fark etmeden kendimi önünde bulduğum mutfak penceresinde dikiliyorum, içerideyim. Bir süredir dışarı çıkmak için harekete geçirici bir nedenim de yok. Sadece oradayım ve bakıyorum. Aklimda hiçbir şey yok. Ne yapmam gerekenler ne de yaptıklarım tırmalıyor zihnimi. Bomboş. Bir an, gözlerimi kapatmanın gideceğimi sezdiğim yere ulaşmamı kolaylaştıracağını düşünüyorum. Şimdi gözlerim kapalı. Sadece rüzgârda salınan yaprakların sesini duyuyorum. Sanki beni kucaklıyorlar. İçime bir ürperti doluyor, ama hesap etmeye fırsat vermeden kendime, dalıyorum.

Gözlerim hâlâ kapalı, gözyaşlarımın sıcaklığını hissediyorum. Dışarı çıkmak için göz kapaklarımı zorluyorlar. “Nasılsa bir yolunu bulacaklar ve daha hafiflemiş olacağım” diye geçiriyorum içimden. Rüzgârla dönüyorum havada. Beni saran yapraklarla uçuşuyorum. Bir yere ya da şeye tutunmak dahi geçmiyor içimden. Biraz baş dönmesi ve mide bulantısı ama havada salınmanın neden olduğu hafiflik. Evet, hepsi bu! Pencerenin önünden geçen bir arabanın homurtusunu duyuyorum ve gerçek beni hemen geri çağırıyor.

Genç Werther’i hatırlıyorum ve kendim duyayım diye sesli söylüyorum: “Sana bunları anlatmam gerekir mi hiç, sevgili dostum; üzüntüden dinginsizliğe, tatlı bir kara sevdadan beni çökerten bir tutkuya nasıl geçtiğimi görmek, senin sık sık katlanmak zorunda

olduğun bir yük değil miydi?”¹

Şimdi yapmam gerekenler ve yaptıklarım ile oturuyorum bu masada, “çökerten bir tutku”yu anlatabilmek için. Önce derdimi, sonra neden bu meseleyi seçtiğimi açıklamam gerekiyor. Sandalyemi masaya doğru daha da yaklaştırmaya zorlarken, rüzgâr ve yapraklar dışında duyma ihtimalim olan seslerin nedeninin ancak ben olduğum bu yere nasıl geldiğimi düşünüyorum. Eskiden bazı yaz geceleri tek duyduğum şeyin sağır edici cırcır böcekleri olduğunu hatırlıyorum. Şimdi, hiç bu kadar sonsuz olmamıştı! Kurma ihtimalim olan cümlelerin ağırlığı çöküyor üzerime, vazgeçiyorum, yine o pencereye gidiyorum.

Oysa çoktan gitmişim ve pencerede yansıyan tek surete, bana bakıyorum. Bu asılı kalmaya katlanamıyorum; masaya, aralarında kendime en azından yer açabildiğim cümlelere geri dönüyorum. Derdini yazarak anlatmaya niyet etmiş her kişinin trajedisi, “ilk cümle”nin boşluğu dikiliyor karşıma. Gelmiyor, iyi gelmiyor, hoş gelense aniden kaçveriyor. Sanki o cümle derdin tüm yükünü taşımak zorunda. “Nasılsa başladım” diyerek ilk cümle geriliminden bir süreliğine uzaklaşıyorum.

Mesele “yalnızlık”: Yalnızlığın biçimleri, hâlleri ve suretleri. Bu buluşma metninde anlamaya ve anlatmaya çalıştığımız şey, yalnızlığın üzerine düşünürken ve yazarken deneyimlediğimiz yalnızlık aslında. Düşünmenin hâli ya da yan etkisi. Yalnızlığın üzerine düşünürken ve onu yazarken duyulan yalnızlık! İlk aşaması seçilen konuya bağlı olarak sosyolojik, politik, estetik, ekonomik birçok kavramı içine doldurabileceğimiz ama aynı zamanda tam yanımızda duran, bizi içeriden gelen bir dille yazmaya ittiren yalnızlık. İster “anomi”den ister “yabancılaşma”dan isterseniz “punctum”dan

---

¹ Goethe, J.W.V. (2012). *Genç Werther’in Acıları*. İstanbul: Can Yayınları.

söz edin. Hepsinin içine sızan, onlara anlam yükleyen hatta insanileştirilen, bir bakıma da bileştiren bir odak.

İkinci aşamada ise mesele sadece hâli yaşantılayanın değil, bu hâli anlamaya çalışanın yalnızlığı. Bu yüzden tek başınlıkla ilgisi yok. Bir hâlden, duyumsamadan hatta tutkudan bahsediyorum. Meselenin mahremiyeti beni engellemeye teşebbüs etse de taze demlenmiş kahvenin ardından toparladığım cesaretimle devam etmem gerektiğini düşünüyorum. Bu kez masanın önündeki pencereden dışarıya bakıyorum. Her şey yerli yerinde görünse de aslında hiçbir şey kendi yerinde değil. Gördüğümün özneliği, düşüncelerim beni sürüklüyor. Ancak bu sürüklenme, kapılıp gitme değil. Düşüncelerimi kapacak ve tutkulu bir serüvene fırlatacak tek mümkün, bu pencereden dışarı taşan yalnızlığım.

Bir yönüyle oldukça kişisel bir mesele olsa da diğer yönüyle toplumsallığı, beni ve eminim başka yerlerdeki yazarları da anlatmaya zorluyor. Buna, geriye kaldığı kadarıyla ister “kişisel kitleselleşmesi” ister “kitleselin kişiselleşmesi” deyin, fark etmez. Havada uçan büyük cümlelerin ve zihnimde o cümlelere bir yer bulma çabasının neden olduğu tükenmişlik bunun sebebi. Değere inanmadan ve içine dalmadan gerçekleşebilir bir çaba mıdır, düşünmek? Doğurulan her metnin aslında içerden dışarı yönelen bir tutkunun nesnesi olduğunu iddia etmek, abartmak mıdır? Konforu reddet! Düşünceden süzülen cümlelerin sadece birer yankı gibi benden sekmelerini değil, derdime dokunmaları gerekliliğini artık yüksek sesle söylemek istiyorum. Söylerken sesim titriyor. Kendime bakıyorum; deryada minicik bir damla bile bana göre bir derya. Bu cümleler kanatlarımı düşürüyor. Ancak yine de bu yakıcı yalnızlığın içinde tek başıma olmadığını, genellemeleri ve çentikleri reddeden başka hâller ve hâldekilerle karşılaşma ihtimalimin var olduğunu biliyorum. Birkaçıyla burada buluştuk

bile. Thoreau'ya bakın; “Yolcu için dağın hatları her adımda değişir, dağın sonsuz sayıda görünüşü vardır; fakat gerçekte dağ değişmeyen tek bir biçime sahiptir. İşte tikel kanunlar da bizim bakış açılarımızdır. Baştan başa yarılrsa ya da delinse de bu kanunların bütünlüğü anlaşılamaz”².

Penceremin dışındaki rüzgârın orkestrasyonu ve yaprakların hışırtısı hâlâ aklımı çeliyor, ama ben çok yorgunum. Belli ki bir fincan kahve daha... Yalnızlık üzerine düşünmeye başlamadan önce yoğun bir sıkışmışlık duygusunun tüm zihnimi sardığını hatırlıyorum. Fiyakalı cümleler kurmaya başlamadan “Aklını kullanma cesareti göster!”i sık sık zikretmemize, eleştirmemize rağmen, aslında pek de sorumluluğunu alamadığımızı söylemeye cüret ediyorum. Eleştirinin eleştirisini üretmekle uğraşmak, iyi ihtimalle yaptığımız. Peki, bu ikincil eleştirinin kökü ve gövdesi neresi? Bu yüzden anlattığımızın ve yazdığımızın çoğunun “trans” nitelik taşıdığını biliyorum. Zaten Snow’un “iki kültür”ü³ arasında sıkışmış, Wallerstein “nomotetik” ve “idiografik” kutupları⁴ arasında gidip gelen sosyal bilimlerin disiplinlerarası iç çatışması ve felsefeyle gerilimi sürerken, üzerine bastığımız coğrafyanın ancak “bölge incelemelerine” konu olabilmesi, durumu daha da sunileştiriyor.

Şimdi sorum şu: “Nereden konuşuyorsun?”. Haydi zemini sağlama aldık diyelim, kendimi anlatmanın esası sadece başkalarının cümlelerini kullanmaya, hatta onların cümlelerini kendiminkilerin önüne koymaya, derinlik yoksunu bir bakışla onların oluşturduğu eksene diğerleriyle beraber dizilmeye dönüştükçe, çabam inanırlılığını yitiriyor. İşte sadece şikâyet etmemek, “başka”nın

---

²Thoreau, H.D. (2015). *Yalnızlık*. İstanbul: Fabula Kitap.

³Snow, P.C. (2010). *İki Kültür*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

⁴Wallerstein, I. (2005). *Yeni Bir Sosyal Bilim İçin*. İstanbul: Aram Yayıncılık.

imkânını aramak için “Yalnızlığa dönelim, yeniden” diye fısıldıyorum. Deneyelim! Deneyebilmek için hepimizin tercihi “deneme”. Rousseau ne demişti: “Birçok insan gördüm ki benden çok daha bilgince felsefe yaparlardı; ama felsefeleri kendilerine yabancıydı. Herkesten daha bilgin olmak istedikleri için, nasıl kurulduğunu anlamak amacıyla dünyayı incelerlerdi; ama bu, kazayla rastladıkları bir makineyi gözden geçirmek merakından başka bir şey değildi. İnsanın yaratılışını öğrenmeye çalışıyorlarsa, bunun nedeni, ondan bilgince söz edebilmek içindi; yoksa kendilerini anlayabilmek için değil. Birçokları, iyi kabul edilsin de ne olursa olsun diye kitap yazmak sevdasında idiler; kendilerini aydınlatmak için değil, başkalarına öğretmek için çalışıyorlardı (...) Bense, öğrenmeyi başkalarına öğretmek için değil, kendimi bilmek için istedim; insanlar arasında yaşarken öğrendiklerimden hiçbiri yoktur ki ömrümün sonuna dek yaşamaya yargı giyeceğim bir adada dahi heves etmeyeceğim bir şey olsun.”⁵ Eminim, duyuyorsunuz. Benimki biraz da mecburiyetten. Kalacak yerim olmadığı için göç ediyorum. Giderken yanıma aldıklarım ve geride bıraktıklarım da henüz pek kayda değer değil. Ama yine de bakın, deniyorum.

Masadan kalıyorum, bir elim belimde, diğeri kafamda, odanın içinde bir aşağı, bir yukarı yürüyorum. Bağırısam ne fayda! Belli ki meseleye hâlâ tam olarak girememişim. Zihnimdekileri toparlamam, bir sıraya koymam gerekiyor. Oysa mesele bu türden bir yalnızlık olunca, kronolojik bakışın da pek faydası dokunmuyor. Düz çizgisel sıralamanın beni ancak anlatmak istediğimden uzaklaştıracağını, böylelikle kaçtığım şeyin içine düşeceğimi biliyorum. Kendimi ikna etmek için yüksek sesle anlatmaya başlıyorum. Sorular soruyorum. Kafamın içi en az dışı kadar karışık. Vazgeçip

---

⁵Rousseau, J.J. (2012). *Yalnız Gezginin Düşlemleri*. İstanbul: Araf Yayınları.

yere uzanıyorum. Hiç ses yok. Dünyadan geriye kalan tek şey şu tavan ve ben. Descartes'ı anlıyorum! Zamanın hâlâ içinde bir yerde ama havası alınmış bir fanusa tıkdıldığını hissediyorum. Yine midem bulanıyor. Dayanamayıp kalkıyorum, cümlelerimle hesaplaşmak üzere, bir cesaret, masama geri dönüyorum.

Ne anlatsam ne kadar yazsam da yetmeyeceğinin, iddialarımın pek de hoş görülmeceğinin farkındayım. Bu tepkinin en çok da transfer edenlerden geleceğine neredeyse eminim, ama şu şüpheli/ci zihnim kimseye iman etmediği için bertaraf olmanın kaderim olduğunu eskiden beri biliyorum. Akademinin tam içinde, ama bir o kadar da dışında bulunarak, olan biteni anlamaya çalıştım hep. Yıllarca çalıştığım kurumlarda tek kişisel eşyamn sadece bir masa lambası oluşu da bu aidiyet sorununun bir sonucu olsa gerek. Ne içinde ne de dışında, arada bir yerlerde, Araf denen yerde. Aynı anda hem bir ofis elemanı hem yönetici hem hoca hem de bir entelektüel olmaya çalışmak: “Thank you Mario but your princess is in another castle!”

“*Vita activa*” ve “*vita contemplativa*”nın birbirlerine meydan okuyuşlarına kulak vermeli.⁶ Kabaca, ilkinde insan, başkalarıyla konuşup kamusal alanda eyleme yönelirken, diğerinde kendine söyleyip hatta duyması da gerekiyor. Deneyimin ve düşüncenin onulmaz karşıtlığının içinde salınırken, seçememekten doğan bir trajedi. Burada Aristoteles'in ve Arendt'in kavramsallaştırmasını bilip ama ona dayanmadan, basit bir iş-meslek, çalışma-üretim karşıtlığını ima ediyorum aslında. Her ne kadar modernite bu karşıtları tek potada eritse de meselemi anlatabilmek üzere yaptığım bu kaba ayırmda iş ve çalışma, bir dizide yer tutmaya, yeri yani

---

⁶ Arendt, H. (2004). *Geçmişle Gelecek Arasında*. İstanbul: İletişim Yayınları ve (2003). *İnsanlık Durumu*. İstanbul: İletişim Yayınları.

pozisyonu yukarı taşımaya, başkalarına daha fazla yönelmeye dair iken; meslek ve üretim pişmek gerekliliğine, yalnızlıkla sarılı bir hâle işaret ediyor sanki. Kitleselleşmenin hoyrat dünyasında ilk aşamadaki yalnızlıktan, üretenin yalnızlığından geriye ne kaldı, bilmiyorum. Ancak bunu hâllerle hatırlayabileceğimizi düşündüğümden olsa gerek, yazarların her birinin düşünce zanaatkârı olduğunu ve farklı hâllerde olduklarını söylemeliyim. İşlerini ve çalışma tempolarını ve tarzlarını bir kenara koyarak, onlardan pek de talep edilmeyen mesleki hüneriyle yani kendilerine ait cümlelerle üretim yapmaları belki de ilk kez istendi. Bu yüzden doğrudan bir zanaatkârın hikâyesinden çok, yüklenen kimliklerin içindeki evrilip devrilme, yeniden yeniden üretme hâllerleriyle karşılaşacağımızı düşünüyorum. Bu bir eksilterek, üretme denemesi.

Bazı sabahlar uyandığımda birden aklıma geliveriyor, tıpkı şimdi olduğu gibi, sorular içimi eziyor: “Ya yazmaktan vazgeçerlerse?”, “Ya meseleyi anlatamamışsam?”, “Daha şimdiden birkaçı, çeşitli ve ciddi nedenlerle çekildi. Ya hepsinin geçerli bir nedeni çıkarsa?”, “Neden hepsini kendim yazmaya cesaret etmedim ki!”, “Gücüm yetmez miydi?”. Sinirlerim bozuluyor, tasarladığım planı düşünüyorum, oysa çoktan değişti ama hangi bölümlerin geleceğinden emin olamadığım için yenisini de kurgulayamıyorum. Her şeyi bırakıp müziğe kaçıyorum. Tek başıma dahi olsam alışkın olduğum biçimde kulaklıkla müzik dinlemeye başlıyorum. Ses neredeyse sonda. Bazen kendinden dahi uzaklaşmak ister ya insan. Kulaklık, müziğin uçsuz bucaksız diyarlarına daha hızlı geçebilmemi, hatta uğraştığım bir şey varsa onun içinde daha derine doğru yol kat edebilmemi sağlıyor. Tıpkı büyük bir şehrin en kalabalık meydanındaki bir kafede otururken hissettiğiniz yalnızlık gibi. Âdeta gezegen değiştirmekle ilgili bir şey, değil mi Thoreau?

“Zamanın büyük çoğunluğunda yalnız olmanın sağlıklı olduğunu düşünüyorum. Birileriyle beraber olmak, en iyileriyle bile olsa, kısa süre sonra yorucu ve tüketici bir hâl alır. Yalnız olmayı seviyorum. Yalnızlıktan daha arkadaş canlısı bir arkadaş görmedim. Çoğu zaman, dışarı çıkıp insanların arasına karıştığımızda, evimizde olduğundan daha yalnız oluruz. Düşünen veya çalışan bir insan her zaman yalnızdır, bırakın istediği yerde kalsın”⁷.

Günler sonra yine masanın başına oturdum. Geçen sürede metin beni bırakmadı, yalnız kalamadım! Aslında mesele üzerine çok okudum ve şimdi ve burada benden beklenen, literatürü bu sayfalara yığmam. Ancak hiçbirisine gitmiyor elim, aramıza sokmak istemiyorum, fazlasını. Thoreau, Goethe, Rousseau ile aynı sofrada... İyiyiz böyle. Yeni çıkan ve bu derlemeyle birlikte piyasaya çıkacak diğer kitapları düşünüyorum, Twitter’da ya da bir kitapçının rafında fark edilen. Yayınevi editörlerinin eşik bekkiliğinde akademi yeni çevrilen bu metinlerle ilgili tweetler atıyor, atacak ve linkler paylaşıyor, paylaşacak. Gerçi bu da iyi ihtimalle, çünkü bu takip de çaba gerektiriyor. Kızdınız mı? Kızın! “Kökleri oryantalizmde bunun” diye geçiriyorum içimden, hatta self-oryantal. Batı’nın turnelere doymayan entelektüellerinin kitapları ile dolaşan, kalın çerçeve gözlüklü doktorantlar ve onlara bu metinleri okumaları nedeniyle *-yazamadıkları için kazanamadıkları şöhreti hatırlattıklarından olsa gerek-* söylenen hocaları.

Hepsinden uzağım işte! Bu metni yazdığım hâlimi ve meselemi bir arada anlatmaya çalıştım, paralel bir kurguyla. Bir süre sonra metinler gelecek, onları okuyup akışlarını, hafızalarını, yazarlarını düşüneceğim. Her biriyle yine başım dönecek, düştüğüm boşlukta midem bulanacak ve muhtemelen mutfak penceresinden medet

---

⁷Thoreau, H.D. (2015). *Yalnızlık*.

umacađım. Bana kalan tek Őeyle, Araf'taki duruŐumla, yine bertaraf olmaya niyet edeceđim.

Pencereden size bakan o suret benimki.